

о. Олег Чупа, викладач та духівник ДДС

Щороку восени Умань лихоманить від приїзду хасидів, які поспішають відвідати могилу рабина Нахмана. Чартерні рейси одні за одними прибувають з Ізраїлю до українських аеропортів. В Ізраїль літаки повертаються заповненими вщерть. Турагенції, користуючись нагодою, пропонують українцям дешеві тури на Святу Землю.

Ще митрополит Андрей Шептицький заохочував до паломництв євангельськими місцинами Юдеї й Галилеї зважаючи на велику духовну користь, яку вони приносять побожним душам. Як би там не було, а на Святу Землю можна подорожувати не раз і не два за життя, а... щотижня. Мова, звичайно, не про авіаподорожі до Ізраїлю, а про щотижневу духовну подорож в останні дні життя нашого Господа, доступну кожному. Бо що може бути швидшим за нашу думку, яка летить, куди забажає, не спалюючи ні краплі пального, не відчуваючи перешкод часу, не зупиняючись в чергах на виснажливих кордонах, не зазнаючи інших невідгод, які зазвичай змушений терпіти подорожній. Не тільки в цьому перевага такого паломництва думки над реальною прощеною з наплічником на Святу Землю. Під час звичайної прощі ми відвідуємо місце, де був Господь, Пресвята Богородиця і Його учні. Натомість в духовній подорожі ми разом з Христом, Його Матір'ю, зі святими апостолами, жінками-мироносицями ще раз і ще раз переживаємо спасительні події.

Про одного зі світочів єгипетського монашества V ст. – св. Пімена Великого (наша Церква вшановує його пам'ять 9 вересня) – його учень розповів таку історію. Одного разу, коли прийшов до Святого, він побачив, що той перебуває у містичному спогляданні та не зауважує його. Згодом, маючи можливість, учень спитав св. Пімена:

– Скажи мені, авво, де ти був?

Той неохоче відповів:

– Мій розум був там, де Свята Марія Богородиця стояла і плакала при хресті.

Чи можливо простій людині, хоча б на крок, наблизитись до досвіду великих святих, ступити духом не просто на Святу Землю, а заглибитись в події останніх днів земного життя Ісуса? Можливо. Ми стаємо немовби очевидцями євангельських подій, коли занурюємося в них розумом і серцем. Це той безцінний квиток, який чимало християн, не усвідомлюючи цього, щотижня топчуть своєю неухважністю.

Духовні предки залишили нам можливість відчувати смак подорожі в події останніх днів життя нашого Господа. За таку «машину часу» нам служать щоденні богослужіння. Щотижня, у середу, четвер, п'ятницю, суботу та неділю, богослужіння пригадують нам події Страсного тижня, а ми осмислюємо їх в ширшому контексті а також розуміємо їхній вплив на розвиток Христової Церкви в наступні віки.

У середу Церква пригадує про несправедливий засуд Ісуса синедріоном. У цей день ті, що керувались тільки амбіціями, заздрістю, ненавистю, винесли смертний вирок Безсмертному Богові.

У четвер Церква співає похвальні пісні апостолам і св. Миколаю Чудотворцю прославляючи плоди Тайної Вечері. У Страсний четвер в одному з будинків Єрусалиму серед невеликого грона учнів Ісус дав початок двом Святим Тайнам: Пресвятій Євхаристії, в якій Бог до кінця віків залишатиметься між людьми, і Тайні Священства, на руках якої Господь несе у світ решту Святих Тайн.

П'ятниця – це день хреста, в підніжжі якого стоїть Пресвята Богородиця. У цей день, протестуючи проти смерті Богочоловіка, затряслась земля, затьмарилось небо, порозпадались скелі. Інколи богослужіння цього дня повторюють молитви Страсної п'ятниці. Наприклад, 17 листопада (тиждень 6-го голосу) на утрени співалась скорботна пісня: «Не ридай наді мною, Мати, бачивши в гробі Сина», яка співається на Єрусалимській утрени.

У суботу Бог спочив у гробі, закритому каменем. У цей день мироносиці думали про померлого Ісуса та про те, щоб вшанувати Його тіло за тодішнім звичаєм, намастивши пахучими олівами. У той час, як їх думки линули до Божого гробу, Ісус руйнував брами аду, виводив звідти праведників, які померли в очікуванні Його приходу. Тому в суботу наші богослужіння згадують зішестя Христа до аду, усопших праведників – святих мучеників, преподобних, святителів та усіх померлих. Це день спогаду вічного життя, день роздумів над смертю, судом, вічною участю людини. Саме в окремі суботи року (м'ясопусну, 2-у, 3-ю, 4-у суботи Великого посту і в суботу перед святом П'ятидесятниці)

Церква молиться за всіх померлих християн, щоб нікого не позабути у своїй молитві.

Найбільшою величчю пройняте недільне богослужіння, в якому до деталей оспівуються всі обставини Воскресіння Христового. Якщо на богослужіннях середи, четверга, п'ятниці, а часто – й суботи, більшість християн не має змоги прийти, то принаймні щонеділі вони можуть пережити пасхальний настрій. Воскресний настрій передає також недільна утрєня, яка служиться в переважній більшості наших церков. Під час неї співається гімн «Ангельський собор», що згадує жінок-мироносиць: «Дуже рано мироносиці поспішали до гробу твого, ридаючи, але став перед ними ангел і прорік: Час ридання минувся, не плачте, а воскресення апостолам сповістіть». Хіба той, хто поспішає зранку до храму, не подібний до жінок-мироносиць? Адже чимало християн приносить в неділю Богові свій душевний біль прожитого тижня, а повертається після щирої молитви додому потішеним.

Невдовзі після «Ангельського собору» під час недільної утрєні священник зачитує воскресне Євангеліє – одну з одинадцяти розповідей про те, які чудесні події відбувались при гробі Ісуса в день Пасхи, а також про те, як воскреслий Ісус з'являвся своїм учням. Далі недільна утрєня веде нас до ще більш таємничого гімну, слова якого розкривають загадку містичного видіння св. Пімена. «Воскресіння Христове бачивши, поклонімся святому Господу Ісусу», – звучать перші слова цієї пісні. Виявляється, що коли ми прославляємо в молитві спасительні події, коли ми читаємо про них у Євангелії, ми їх бачимо. У такій молитві християнин нічого не уявляє, не фантазує, але безвидно бачить думкою й почуттям. Побачене ж формує його духовний настрій.

Церква вшановує останні дні життя Ісуса на землі та Його славне Воскресіння не тільки молитовними роздумами, але й подвигом і молитовною поставою. Наприклад, середу й п'ятницю (з огляду на їх трагічність – несправедливий суд на Ісусом, зрада Його з боку Юди, безчестя, бичування і ганебне розп'яття Господа на хресті) християни від самих початків вшановували постом. Першу писемну згадку про це зустрічаємо в творі «Дідахе», що був написаний на зламі I-II стт. Натомість суботу й неділю, що прославляють перемогу Бога над смертю і наше майбутнє воскресіння з мертвих, Церква з давніх-давен вшановувала радісними піснями й молитовним жестом стояння. Навіть у Великий піст християни не приклякають у ці дні під час богослужінь.

Один святий запрошував своїх духовних дітей не чекати пасхального кошика, а отримувати його кожен тиждень: як Страсний – неділю, як Пасху – Воскресіння Христове. Для цього достатньо принаймні пригадати собі, яка євангельська подія відбулась в цей день, а якщо можливо, то згадати або прочитати, як описує її Євангеліє.

Плоди такого подвигу обіцяють бути солодкими. Бо навіть одна думка про спасительні події прояснює похмурий будень подібно як дрібка ладану наповнює пахощами велике приміщення храму.

о. Олег ЧУПА, Безцінний квиток на Святу Землю // СЛОВО №4 (72) 2017